

תכנית התואר השני בעיצוב אורבני (M.Urb.Des) בית הספר לארכיטקטורה ע"ש ג'ק ווילר

ראש בית הספר: פרופ' אדר' אלס ורבקל
ראש התכנית: אדר' דניאלה סמיטס- פוסק
רכזת מנהלית: אפרת בריימן חיים
רכזת קולוקוויום : יעודכן בהמשך
רכזת טכנולוגיות וכלים דיגיטליים: אדר' סער ג'הרן לוי
רכזת פרויקט גמר: ד"ר אדר' מיכל בראייר
רכזת מסלול שימור ומורשת: עדי סלע וינר
טלפון רכזת מנהלית: 0523882981, 02-6536684
דואר אלקטרוני: urbdes@bezalel.ac.il

סגל הוראה

פרופ' אדר' אלס ורבקל	פרופ' אדר' שמוליק גרואג
פרופ' אדר' נוף אליסה רוזנברג	פרופ' אבנר אופק
פרופ' אדר' סנאן עבד אל קאדר	פרופ' סער ג'הרן לוי
פרופ' אדר' מייק טרנר	פרופ' דניאלה סמיטס פוסק
ד"ר אריאל הנדל	פרופ' אדר' נעה אפל
ד"ר חוסני אלח'טיב שחאדה	פרופ' אדר' גנית מייזליץ כסיף
ד"ר אדר' ארז גולני סולומון	פרופ' אדר' לינור לנקין
ד"ר נועה היילר רובין	פרופ' אדר' מירב בטט
ד"ר אדר' מרטין הרשנזון	פרופ' אדר' עופר מנור
ד"ר תמר ברגר	פרופ' אדר' תמר פרצוב
ד"ר אדר' מיכל ברייאר	פרופ' אדר' עדי סלע וינר
פרופ' אדר' שרה גנזל	פרופ' אדר' אלון שריג
	פרופ' אדר' שירה נוי גורן
	פרופ' אדר' שרון רוטברד
	פרופ' עמיר בלבן
	פרופ' אדר' מיכל צחור
	פרופ' לאור לוינגר

דבר ראש בית הספר:

התכנית בעיצוב אורבני בבצלאל, מובילה כפלטפורמה אקדמית לניהול שיח וידע על העיר ועירוניות בישראל ובעולם ופועלת כרשת של שיתופי פעולה מקומיים ובינלאומיים. התכנית מהווה צומת תיאורטי ומקצועי לדיון בסוגיות עיצוביות ותכנוניות בעיר. התכנית דוגלת במצוינות אקדמית ומציעה מגוון קורסים המכשירים את בוגריה. התכנית למעצבים. ות אורבניים. ות חוקרים. ות בעלי. ות עולם מושגים תיאורטי עדכני, שיתרמו לשיח ולפרקטיקה העירוניים בישראל ובעולם. הלימוד והמחקר התיאורטיים משמשים בסיס ידע לעבודת הסטודיו המהווה שדה מחקר ופעולה חלוציים ומתווי דרך בעיצוב אורבני. עבודת הסטודנטים. ות והמרצים. ות בתכנית מבוססת על יצירת מעורבות אקטיבית של התכנית, הסגל והסטודנטים. ות בחיים העירוניים בישראל בכלל ובירושלים בפרט.

השיח המקומי והבינלאומי על הסביבה הבנויה הניח את העיר והעירוניות במרכז תשומת הלב, והקונטקסט העירוני הפך להיות מוקד למחקרים רבים בארץ ובעולם. באותה העת, העלייה במודעות החברתית והתסכול ממצב הדיור שהובילו למחאות ברחבי העולם איששו שוב את מרכזיותה של העירוניות בחברה ואת חשיבות העיר, המרחב הציבורי והרחוב. כתוצאה, החיפוש הנמשך אחר צורת חיים בת קיימא וברת השגה העלה באופן חסר תקדים בעת החדשה, את חשיבות העיצוב האורבני היום בארץ ובעולם. במיוחד במשבר העולמי הנוכחי, המרחב האורבני קיבל משמעויות ותפקידים חדשים ועובר טרנספורמציה ללא תקדים, המדגיש את הצורך לחשיבה מחדש על עיצוב המרחב האורבני. התכנית מבוססת על תחומי ידע מגוונים ובמרכזה זיקה בין לימודי הסטודיו לבין לימודי הקורסים התיאורטיים והמתודולוגיים. הדיון והמחקר בתכנית עוסקים בין היתר בסוגיות כגון: המרחב הציבורי בעיר העכשווית, אקולוגיות עירוניות (נוף, סביבה וקיימות), קהילות ואקטיביזם עירוני, התחדשות עירונית, גבולות המטרופולין, נופים היסטוריים אורבניים, היסטוריה וזיכרון בעיר העכשווית, תבניות חדשניות בארגון העיר ועוד.

פרופ' אדר' אלס ורבקל, ראש בית הספר לארכיטקטורה, בצלאל.

דבר ראש התכנית:

מדינת ישראל מהווה "הוטספוט" אקולוגי והומני וככזו היא ייחודית בקנ"מ עולמי בכך שהיא מתמודדת עם המשברים המשמעותיים ביותר עימם מתמודדת האנושות בכדור הארץ: משבר האקלים: מיקומה של ישראל במפגש בין 3 יבשות, על השבר הסורי אפריקאי המועד לרעידות אדמה, במסלול נדידה מרכזי של בעלי כנף בין אפריקה לישראל, במרחב הים התיכון והמזרח התיכון, באזור בו שינויי האקלים ובכללם התחממות, מדבור ועלייה במצבים שטפוניים משמעותיים במיוחד, הופך אותה למרחב פעולה רלוונטי וחשוב בקנה מידה עולמי.

משבר הצפיפות והתשתיות: מספר התושבים במדינת ישראל מכפיל את עצמו מדי 30 שנה בין אם ברביעי טבעי ובין אם בהגירה חיובית. כך הפכה ישראל לאחת המדינות הצפופות בעולם ומגמה זו נמשכת. הצפיפות הגדלה מציבה אתגרים בפני המעצבים העירוניים בבואם לעצב סביבה איכותית אשר נותנת מענה לצרכים האנושיים ולתשתיות הנדרשות לתמוך בהיקפי אוכלוסייה גדולים במרחב מוגבל. בד בבד נדרש מענה לצרכי הסביבה, הטבע והמערכות האקולוגיות בתוך המרקמים העירוניים.

משבר הכלכלה: התפיסה הכלכלית הרווחת אשר מעודדת צריכה ללא גבולות, מביאה לצמצום ולכליה של משאבי טבע תוך זיהום נרחב של האויר, המים, הקרקע ופגיעה נוספת במערכות אקולוגיות. המעצב נדרש לחשיבה כלכלית אחרת אשר עושה שימוש במשאבים מתחדשים, מקומיים, ממוחזרים וברי קיימא כמו-גם שימוש בטכנולוגיות חדשניות בכל תחומי החיים העירוניים ובכל קנה מידה.

המשבר החברתי: ישראל היא מדינה דמוקרטית רב תרבותית, המהווה מרכז דתי ורוחני לנצרות, לאסלאם וליהדות. החברה הישראלית המורכבת מזרמים, קהילות וערכים שונים, מתמודדת כיום עם קונפליקט בין התפיסה הליברלית-דמוקרטית לתפיסה השמרנית והאמונית. הקונפליקט מקבל ביטוי מרכזי במרחב הציבורי ובמרקמים העירוניים ומאתגר את המעצב האורבני בהבנת שדה הפעולה העירוני מנקודות מבט שונות.

התכנית עוסקת בלימוד השדה האורבני, הבנת המורכבות והאתגרים העומדים בפני המעצב האורבני וחיפוש מתמיד אחר התערבויות במרחב אשר מביאות לכדי ביטוי שיפור מתמיד באיכות הסביבה בה אנו בני האדם וכל המגוון הביולוגי על כדור הארץ חיים. התכנית כוללת התמחות בשימור ומורשת אשר שמה דגש על הפעולה במרחב בעל ערכים תרבותיים והיסטוריים והתמחות עיר ונוף אשר מעמיקה בהיבטים של פתרונות מבוססי טבע בבואנו לעצב את סביבתנו. התכנית עוסקת רבות בירושלים ונהנית משיתוף פעולה אינטנסיבי עם המרכז לעיצוב אורבני ועיריית ירושלים, משרדי ממשלה, ארגונים חברתיים וסביבתיים ורשויות ממשלתיות ומקומיות.

אדר' דניאלה סמיטס פוסק, ראש תכנית התואר השני בעיצוב אורבני, בצלאל.

מבנה התוכנית לפי חטיבות

התוכנית מבוססת על שתי חטיבות לימוד ודין עיקריות:

חטיבה 1 – לימודי עיצוב

1. מעבדות:

בחטיבה זו עוסקים.ות הסטודנטים.ות במשך ארבעה סמסטרים בעיצוב ותכנון סוגיות אורבניות שונות. לימוד זה נעשה מתוך הבנה שלצד המימד מקצועי של העשייה, יש משמעות אקדמית ומחקרית הנובעת מתוך עשייה זו.

2. תשתיות בעיצוב אורבני:

אל לימודי המעבדה מצורפים מקצועות התמך של כלים דיגיטליים לעיצוב אורבני, הליכי תכנון, שיטות ומתודולוגיות בעיצוב אורבני ותכנון ערים, כלכלה עירונית, תחבורה, ניהול ומדיניות אורבנית. נושאים אלו מזינים את עבודת המעבדות באופן שוטף.

חטיבה 2 – תיאוריה והיסטוריה של תבנית עיר

1. לימודים עיוניים:

קורסי ליבה- חובה ובחירה: הקורסים נבחרו בשל הרצון לדון בעיר כתופעה היסטורית תרבותית, חברתית וכלכלית ולעסוק בפרדיגמות התכנוניות שנהגו במאתיים השנים האחרונות.

2. סמינרים:

מאפשרים התעמקות בנושאים ממוקדים המהווים חלק מהפן העיוני של הלימוד ועוסקים בנושאים מגוונים כגון ירושלים- כתופעה היסטורית, אוניברסלית, קונפליקטואלית ובעיר שאיננה שייכת רק לתושביה; העיר המודרנית כתופעה פוליטית, תרבותית, חברתית ועוד.

לימודים במסגרת מסלולי התמחות:

באפשרות הסטודנטים.ות לבחור אחד מתוך שני מסלולי התמחות במסגרת הלימודים בתכנית לעיצוב אורבני:

1. עיצוב אורבני בהתמחות שימור ומורשת

2. עיצוב אורבני בהתמחות עיר ונוף

הלימודים כוללים את לימודי הבסיס בתכנית לצד קורסים ייעודיים להתמחות (ראה פירוט בהמשך) כאשר עיקר ההתמחות מתבצעת במהלך שנת הלימודים השניה, ומשלבים קורסים מעשיים לצד קורסים עיוניים- תיאורטיים.

על מנת לעמוד בחובות ההתמחות, על הסטודנט.ית לצבור 16 נ"ז בנושא מסלול ההתמחות בו בחר.ה., שם מסלול ההתמחות יצוין על גבי תעודת הבוגר.ת.

עיצוב אורבני בהתמחות עיר ונוף:

בעידן משבר האקלים המתקדם וצמצום משאבים טבעיים לאור פיתוח מואץ, החשיבות של הנוף העירוני הולכת וגדלה. מסלול ההתמחות בעיר ונוף יציע ארגז כלים מגוון אשר יעניק לבוגרי. ות התכנית את היכולת להתמודד עם מורכבות תכנון המרחב הפתוח בסביבה הישראלית והעולמית בהתייחס לסוגיות כגון שינוי אקלים, שיקום נופים, ייעור עירוני, ניהול מי נגר ומניעת הצפות, ושימור על מגוון המינים.

לא ניתן להבין את העיר במאה ה-21 באמצעות המרחב הבנוי בלבד. השינויים המשמעותיים אותם עברו המערכות האקולוגיות, התשתיות והכלכלה מחייבים גישה חדשה לעיר המתבססת על המושג הרחב של "נוף", ועל מושגי יסוד נלווים כגון רשתיות, מערכתיות, וטריטוריה. הנוף מהווה תשתית עירונית, אקולוגית וחברתית. מטרתו של מסלול ההתמחות הינה להפגיש את הסטודנטים. ות עם גוף הידע העכשווי ולפתח ראייה ביקורתית כלפי הנעשה בעיצוב ותכנון המרחב הציבורי הפתוח בישראל ובעולם.

פירוט הדרישות לעמידה בחובות ההתמחות:

סוג הקורס	שם הקורס	שם המרצה
סמינר בחירה	יפורסם בהמשך	פרופ' אליסה רוזנברג
קורס בחירה	פתרונות מבוססי טבע בעיצוב אורבני	עמיר בלבן
מעבדת פרויקט גמר (3 כ"ז)	מעבדת פרויקט גמר במסלול עיר ונוף	ד"ר מרטין הרשנזון ועדי סלע וינר
פרויקט גמר (7 כ"ז)		צוות מרצים

עיצוב אורבני בהתמחות שימור ומורשת :

מסלול ההתמחות בשימור ומורשת מציע לבחון את חשיבותו ההולכת וגוברת של השימור כרכיב אינטגרלי בתחום העיצוב האורבני ותכנון העיר, מתוך גישה ביקורתית על פעולות השימור ומהותו של השימור במרחב. הוא יאפשר להעמיק במשמעותה של המורשת האורבנית במציאות הישראלית בה תהליכים של התחדשות עירונית נוגעים יותר ויותר במרקמים ובמבנים בעלי חשיבות היסטורית וחברתית. תהליכים שעצימותם והיקפם מציבים אתגרים חדשים בפני מתכננים. ות ומקבלי. ות החלטות, ומחייבים גיבוש מדיניות ויצירת ארגז כלים מגוון הכולל כלים למעורבות אזרחית, כלי ידע ותכנון, רגולציה וכלים פיננסיים.

מורשת אורבנית היא משאב חיוני לחיים בערים ובאזורים אורבניים. היא כוללת רכיבים מוחשיים ובלתי מוחשיים הקשורים במגוון האנושי הקיים בערים בהווה וזה שהתקיים בהן בעבר. טמון בה פוטנציאל לפיתוח כלכלי וליצירת לכידות וחוסן חברתי בסביבה דינמית, סביבה המשתנה תדיר בהשפעת תהליכים כלכליים, חברתיים ותרבותיים, זאת תוך שמירה על רכיביה ומאפייניה. בוגרי. ות התכנית במסלול זה יתמקדו בגישת נופים אורבניים-היסטוריים (Historic Urban Landscape) - תכנון האזור האורבני שנוצר מריבוד תכונות, ערכי תרבות וערכי טבע במהלך ההיסטוריה. שיטה זו מרחיבה את המושג "מרכז היסטורי" או "מכלול", וכוללת הקשרים אורבניים רחבים ואת סביבתם הגיאוגרפית (אונסקו, נובמבר 2011).

פירוט הדרישות לעמידה בחובות ההתמחות:

שם המרצה	שם הקורס	סוג הקורס
אדר' עדי סלע-וינר	מתיאוריה לפרקטיקה בשימור המורשת	קורס בחירה (2 נ"ז) ניתן לבחור אחד מהקורסים הבאים:
אדר' שמואל גרואג	שימור ביקורתי	
ד"ר נועה הייזלר רובין	מורשת אורבנית: תיעוד, ביקורת וקריאות אחרות	סמינר בחירה
ד"ר מרטין הרשנזון, עדי סלע וינר	מעבדת פרויקט גמר במסלול שימור ומורשת	מעבדת פרויקט גמר (3 נ"ז)
צוות מרצים		פרויקט גמר (7 נ"ז)

היקף ותקופת הלימודים

משך הלימודים- כולל פרויקט גמר, הינו שנתיים.
*סטודנטים.ות שידרשו לעשות קורסי השלמה לקראת הלימודים בתכנית, ילמדו בשנת השלמות מקדימה בנוסף למשך לימודי התכנית.
ימי הלימוד: רביעי ושישי (ייתכן שלימודי השלמה יתקיימו בימים נוספים בצורה מקוונת).
בימי רביעי הלימודים יתקיימו בבצלאל- ביה"ס לארכיטקטורה, רחוב בצלאל 1 ירושלים, ובימי שישי הלימודים מתקיימים בצורה מקוונת באמצעות זום (חשוב לקחת בחשבון כי יתכנו שיעורים פרונטליים ו/או סיורים אשר ידרשו הגעה פיזית במהלך הסמסטר- על כך תישלח הודעה מראש).

דרישות הלימודיות כוללות 44 נ"ז, ע"פ החלוקה הבאה:

מעבדות: 12 נ"ז
לימודים עיוניים (חובה): 8 נ"ז
סמינרים (סמינר ירושלים חובה + שני סמינרי בחירה): 12 נ"ז
מכלול פרויקט גמר: 10 נ"ז
קורס בחירה: 2 נ"ז

דרישות התכנית לקבלת תואר מוסמך בעיצוב אורבני

1. צבירת 44 נ"ז אקדמיות במסגרת קורסי התוכנית.
2. מילוי סך החובות האקדמיות כפי שנקבעו בקורסי התכנית.
3. השתתפות בשנה ב' בסדנאות פרויקט הגמר.
4. עמידה בכל מטלות הקורסים שפורטו לעיל, על פי לוח הזמנים הנדרש על ידי המרצים.ות.
דרישות אלו כוללות הגשת עבודות ביניים ועבודות מסכמות בכתב.
5. הגשת 2 עבודות בהיקף עבודה סמינריונית מתוך 3 קורסי הסמינר הנלמדים במהלך התכנית. חובת הגשת עבודת סמינריונית במסגרת סמינר ירושלים ועבודה סמינריונית נוספת לבחירה. עבור סמינר הבחירה השלישי תידרש עבודה בהיקף שווה ערך לעבודת הפרט*.

6. במקביל לכתוב בסעיף 5, ניתן להחליף סמינר בחירה אחד (4 נ"ז), בשני קורסי בחירה (שווה ערך לסמינר- סה"כ 4 נ"ז), ולהגיש בכל אחד מהם, עבודה מסכמת שוות ערך לעבודת רפרט. לא ניתן יהיה ליישם אפשרות זו בסמינר ירושלים.
7. קבלת ציון 75 לפחות בשיעורי המעבדות.
8. קבלת ציון ממוצע של 75 לפחות בכלל קורסי התכנית.
9. החזרת כל הציוד והספרים הנמצאים ברשות הסטודנט. ית השייכים לאקדמיה.
10. כניסה למעבדה מותנית בציון עובר במעבדה המקדימה לה (כולל פרויקט גמר).
11. העלאת ספר פרויקט הגמר לקטלוג בצלאל.

*היקף עבודה סמינריוניות הינה בין 6000-8000 מילים והיקף עבודת רפרט הינו 2500-3000 מילים.

תנאי מעבר משנה א' לשנה ב'

בסוף שנה א' תיערך בדיקת מצב הלימודים של הסטודנטים. ות. לצורך מעבר משנה א' לשנה ב' בתכנית על כל סטודנט. ית לקבל ציון של 75 לפחות בקורסי המעבדה, ציון ממוצע של 75 לפחות בשאר הקורסים והשלמת שני שלישי מחובותיו. בחטיבה השנייה בתוכנית "תיאוריה והיסטוריה של תבנית עיר".

על בסיס גיליון ציוני. של הסטודנט. ה ועמידתו. ה בדרישות הנ"ל, תקבע ועדת ההוראה את המשך לימודיו. ה. כמו כן, בסמכות הועדה במידת הצורך, להעביר סטודנט. ית למעמד "על תנאי" למשך סמסטר אחד בלבד בשנה"ל הבאה ולקבוע תנאי פרטני להמשך לימודיו. ה- כגון: דרישה לחזרה על קורסים, הגשת תיק עבודות או קביעת דרישות אקדמיות נוספות מעבר לתכנית הלימודים הרגילה. בתום סמסטר אחד במעמד "על תנאי" תתכנס הוועדה מחדש לדון במצב לימודיו. ה של הסטודנט. ית. הוועדה תוכל להחליט להסיר מעמד "על תנאי", או להאריך לסמסטר אחד נוסף, או להודיע לסטודנט. ית על הפסקת לימודיו. ה.

מקרא ציוני מעבדה ופרויקט גמר

0-64	נכשל
65-74	ממשיך על תנאי
75-94	עובר

בקורסים עיוניים- ציון עובר הינו 55
בקורסים מעשיים (מעבדות)- ציון עובר הינו 75

מדיניות איחור בהגשת מטלות הקורס

הערה: נוהל זה הינו נוהל פנימי לתוכנית לתואר שני בעיצוב אורבני בצלאל ומהווה השלמה של תקנון האקדמיה ונהלי התוכנית התקפים עבור כלל הסטודנטים. ות בצלאל.

1. **כללי:**
  - כל סטודנט. ית זכאי. ת לבקש הארכה להגשת מטלה בסיום קורס או סמינר הנלמד בתוכנית, למעט במעבדה.
  - בכל סמסטר ניתן לבקש הארכה **בקורס או בסמינר אחד בלבד.**
  - בכל קורס או סמינר תינתן הארכה אחת בלבד.
  - מקרים חריגים ישקלו בהתאם לנהלי התכנית ולתקנון האקדמיה.
2. **הגשת הבקשה להארכה:**
  - הבקשה תוגש עד שבועיים לפני מועד ההגשה שנקבע ופורסם.
  - להגשה יצורפו הנימוקים לבקשת הארכה- בהגשת המטלה.
  - כל בקשה להארכה תשלח עם העתק לרכזת התוכנית.
3. **מועדים:**
  - במקרה של בקשה להארכה של עד 14 ימים ממועד ההגשה שנקבע:

הבקשה תועבר/תשלח למרצה.ת הקורס או הסמינר שי.תוכל לאשר מתן הארכה או לסרב לה/לדחות אותה.

- במקרה של בקשה להארכה העולה על 14 ימים:
הבקשה תשלח לרכזת המחלקה שתפנה למרצה.ת הקורס לקבלת התייחסותו.ה. במקביל תועבר הבקשה, בצירוף התייחסות המרצה- לוועדת ההוראה. ועדת ההוראה תוכל לאשר את מתן ההארכה להגשה או לדחות אותה.
- בכל אחד מהמקרים לעיל, משך ההארכה המאושרת, יוגבל. במקרה של קורס - לסוף הסמסטר העוקב בו נלמד הקורס- לרבות סמסטר קיץ.
- במקרה של סמינר, בו מועד ההגשה הוא עד שלושה חודשים מסיום הסמינר - עד סוף הסמסטר העוקב.
- *הערה: במידה ומדובר בסמינר המוגש בסוף סמסטר ב', משך ההארכה יוגבל לסוף השנה הקלנדרית- דהיינו עד לסוף דצמבר של אותה השנה.

4. ציונים:

- כל איחור בהגשה של מטלה בקורס או בסמינר, שלא יגובה באישור כמפורט לעיל, יגרור הורדה של 10% בציון המטלה.
- במידה ואושרה הבקשה להארכה והמטלה הוגשה לאחר המועד שאושר, ההגשה לא תתקבל וציון הקורס יוגדר "לא עבר". במקרה זה הסטודנט.ית י.תצטרך לחזור על הקורס בתשלום מלא בהתאם לנהלי האקדמיה.

מבנה התכנית

שנה א'

4 קורסי חובה מבואיים	6 נ"ז
1 סמינר חובה	4 נ"ז
1 סמינר בחירה**	4 נ"ז
3 מעבדות	12 נ"ז
סה"כ	26 נ"ז*

שנה ב'

1 קורס חובה	2 נ"ז
1 סמינר בחירה**	4 נ"ז
1 קורס בחירה*	2 נ"ז
1 מעבדת פרויקט גמר	3 נ"ז
פרויקט גמר	7 נ"ז
סה"כ	18 נ"ז

*סטודנט.ית יכול.ה לקחת קורס בחירה בשנה א', במקום בשנה ב'- במידה ות.יחפוץ בכך.
**ניתן להמיר סמינר בחירה לשני קורסי בחירה

בנוסף, כל מס' שבועות יתקיים קולוקוויום - סדרת הרצאות אורח במגוון נושאים עירוניים הרלוונטיים לשיח עכשווי. **השתתפות בקולוקוויום הינה חובה עבור כלל הסטודנטים.ות בתכנית (ללא נ"ז).**

פירוט קורסים

שנה א'

לימודי חובה

סמסטר א'

- תיאוריה וביקורת בתכנון ערים, 2 נ"ז
- כלים דיגיטליים לעיצוב אורבני, 1 נ"ז
- הפרלמנט האורבני, 1 נ"ז
- הליכי תכנון, 2 נ"ז
- מעבדה 1: הקוד האורבני (חצי סמסטריאלי- 7 שבועות), 3 נ"ז
- מעבדה 2: השדה האורבני הישראלי (חצי סמסטריאלי- 7 שבועות), 3 נ"ז
- קורס בחירה, 2 נ"ז (אופציונאלי)

סמסטר ב'

- סמינר ירושלים, 4 נ"ז
- מעבדה 3: מעבדת ירושלים, 6 נ"ז
- סמינר בחירה, 4 נ"ז

קורסי בחירה, 2 נ"ז

- מרחב ציבורי- ספירה ציבורית
- פתרונות מבוססי טבע בעיצוב אורבני
- העיר הערבית**
- המרחב המוסלמי**
- מתיאוריה לפרקטיקה בשימור המורשת
- שימור ביקורתי
- שדה העיצוב האורבני
- מגורים

סמינר בחירה, 4 נ"ז

- תיאוריה פוליטית ועיר
  - גבולות העיר
  - המרחב המוסלמי והעיר הערבית**
  - מאומנות השיטוט ועד תיאוריית הסחף
  - מורשת אורבנית: תיעוד, ביקורת וקריאות אחרות
  - הנוף האורבני
- **קורסים נפרדים שניתן לקחת כקורסי בחירה של 2 נ"ז או את רצף הקורסים כסמינר 4 נ"ז

שנה ב'

לימודי חובה

סמסטר א'

- מעבדת פרויקט גמר (חצי סמסטריאלי- 7 שבועות), 3 נ"ז
- הפרויקט האורבני, 2 נ"ז
- פרויקט גמר (שנתי), 7 נ"ז שנתי

סמסטר ב'

- פרויקט גמר (שנתי)

קורסי בחירה, 2 נ"ז

- מרחב ציבורי- ספירה ציבורית
- פתרונות מבוססי טבע בעיצוב אורבני
- העיר הערבית**
- המרחב המוסלמי**
- מתיאוריה לפרקטיקה בשימור המורשת
- שימור ביקורתי
- שדה העיצוב האורבני
- מגורים

סמינר בחירה, 4 נ"ז

- תיאוריה פוליטית ועיר
- גבולות העיר
- המרחב המוסלמי והעיר הערבית**
- מאומנות השיטוט ועד תיאוריית הסחף
- מורשת אורבנית: תיעוד, ביקורת וקריאות אחרות

**קורסים נפרדים שניתן לקחת כקורסי בחירה של 2 נ"ז או את רצף הקורסים כסמינר 4 נ"ז.

מעת לעת יפורסמו סדנאות בחירה וסמינרים מרוכזים, יש לעקוב אחר פרסומים

תקצירי קורסי חובה – שנה א'

תיאוריה וביקורת בתכנון ערים

סמסטר א', יום רביעי 10:00-11:30, 2 נ"ז

מרצה: ד"ר נועה הייזלר רובין

סוג ההוראה: פרונטלית

הקורס יעסוק בהתפתחות התכנון העירוני המודרני תוך התייחסות לתכנון כאל תוצר תרבותי, חברתי ופוליטי המשקף את תקופתו. זהו ניסיון בקריאה מחודשת בתולדות התכנון העירוני המודרני, מתוך מטרה לייצר היסטוריה כוללת, מודעת וביקורתית ומתוך הבנה כי ההיסטוריון ית (שלרוב, מתכנן. ת בעצמו.ה) משחקת תפקיד חשוב בעיצוב הזיכרון והתודעה של הדיסציפלינה. במהלך הקורס נסתמך על החלוקה המקובלת כיום בספרות, לפיה ניכרות בתכנון העירוני המודרני ארבע תקופות עיקריות. בכל תקופה נתחקה אחר רעיונות מרכזיים ודמויות מפתח ונדון בטקסטים תכנוניים בולטים ובתכניות חשובות. נבחן את התפתחות הביקורת על המחשבה התכנונית בתקופות השונות תוך התמקדות בשיח הפוסט-קולוניאלי ותרומתו לתכנון. לסיכום נסקור את הדילמות המרכזיות הניצבות בפני התיאורטיקנים.ות של התכנון היום. במסגרת הקורס יערכו הסטודנטים.ות הכרות מקיפה עם התפתחות המחשבה התכנונית מראשיתה ועד ימינו ובעיקר ירכשו כלים לשיפוט ביקורתי של הדיסציפלינה, תיאוריה ומעשה.

מעבדה 1: הקוד האורבני

שבעה מפגשים ראשונים של סמסטר א', יום רביעי 14:00-20:30, 3 נ"ז
מרצים: אדר' מירב בטט, אדר' תמר פרצוב

סוג ההוראה: פרונטלית

מטרת המעבדה הראשונה בתואר: "קוד אורבני" היא פיתוח של הבנה של החיים במרחב האורבני דרך התבוננות, תיעוד ותיקוף אבחנות אינטואיטיביות באזור מוגדר של העיר. זו השנה השישית לקיומה של המעבדה במסגרת לימודי התואר. בשנים שעברו התמקדה המעבדה בלב העיר של תל אביב, ביפו, ובדרום מזרח תל אביב – שכונות כפר שלם, התקווה, עזרא, ידידיה והארגזים. תוצרי המעבדה מציגים פסיפס אנושי, תרבותי, אדריכלי, פוליטי, חברתי והיסטורי אשר אפשרי רק באזור מושא המחקר – הם המגדירים את הקוד האורבני הייחודי לו. הסטודנטים ונדרשים. ות לפתח תובנות כלפי האזור מושא המחקר ולבטא אותן בכותרת (היגד), טקסט הסבר ודימוי חזותי. התובנות מקובצות לספר ועוסקות במגוון ההיבטים של תל אביב-יפו על שכונותיה וקהילותיה ובין היתר מתייחסות למרחב הציבורי ותיפקודו, לנופים, מורשות, קונפליקטים חברתיים ופוליטיים וביטויים במרחב, עיצוב, חומר, תנועה, צלילים, צבעים, מרקמים, שפה ויחסי הפרט אל מול הכלל. התובנות האינטואיטיביות המתקבלות על-ידי סוירים, ראיונות, רישומים וצילומים, מגובות במחקר היסטורי, איסוף נתונים וניתוחם, טקסטים מספרות, שירה וקולנוע, לימוד תכניות בנין עיר, תיעוד מבנים, שלטים, גרפיטי, שמות רחובות ומשמעותם, דפוסי התנהגות במרחב, קשרים, גבולות, ומעברים בין שכונות, מרקמים וקהילות. המעבדה מבססת שיח המושתת על מושגים התקפים בכל חקירה של מרחב אורבני ועל ההבנה היסודית כי אין להציע התערבות במרקם ללא הבנה עמוקה של מהותו – לימוד הקוד האורבני של מקום, מלמד אותנו המעצבים. ות/אדריכלים. ות/מתכננים. ות כי לעולם איננו פועלים. ות בחלל ריק וכי תפקידנו הוא לספק לקהילה את התנאים המיטביים לשגשוגה.

מעבדה 2: השדה האורבני הישראלי

שבעה מפגשים אחרונים של סמסטר א', יום רביעי 14:00-20:30, 3 נ"ז
מרצים: פרופ' אדר' סנאן עבדאלקאדר, אדר' מיכל צחור

סוג ההוראה: פרונטלית

המעבדה עוסקת בעיר הישראלית, באתגרי ההווה והעתיד שלה, בקונקסט המקומי והגלובלי. מרחב המושפע ממשבר האקלים, זעזועים פוליטיים, תנאי חירום ומשבר שלא הכרנו בעבר אשר דורשים התייחסות חדשה, מודעת וגמישה. העיר הישראלית מתפתחת באופן המתואר במחקר העיצובי העכשווי במושג "העיר ההוריוזנטלית" - זו מתאפיינת במרחב "שטוח", לא היררכי, בפיזור של תשתיות ושל תופעות אורבניות שצמחו והתפתחו לצד "העיר הקלאסית". המעבדה תתמקד בבחינה מחודשת של העירוניות הישראלית כפי שהתפתחה מאמצע המאה העשרים ועד ימינו דרך ההבחנות המסורתיות של עיר - פרבר. נתחקה אחר מאפייניו הטיפוסיים של דפוס זה של עירוניות ותפיסות המגורים, תעסוקה ופנאי שהוא מניח, ויחסיו עם המרחב הפתוח והטבע שבתחום העיר וסביבה. המעבדה תשים דגש על שיטות וכלי מיפוי המבקשים לחרוג מהדימויים הכמותניים והטכניים הרווחים ולמפות במבט רחב את התופעה על היבטיה התכנוניים, הצורניים, הכלכליים-חברתיים, הפרוגרמטיים וההיסטוריים. הצלבת נקודות מבט אלה תשמש לזיהוי מאפייניו התכנוניים הייחודיים של המרחב, על יתרונותיהם, חסרונותיהם וההזדמנויות הגלומות בהם. מתוך כך נפתח תרחישי עתיד לאתר הנבחר שעל בסיסם יציעו הסטודנטים. ות אסטרטגיות ופעולות תכנוניות המתערבות באתר ומשנות אותו.

סמינר ירושלים

סמסטר ב', יום שישי 9:00-12:00, 4 נ"ז

מרצה: ד"ר נועה הייזלר רובין

סוג ההוראה: מקוונת*

ירושלים מתעדת בבנייתה היסטוריה מקומית ועולמית ומהווה מעין מיקרו-קוסמוס של המצב הגיאופוליטי, החברתי והתרבותי בישראל.

לסמינר מטרה כפולה: ראשית, לספק לסטודנטים את היכרות מעמיקה עם העיר שתשמש מקרה בוחן והשוואה לערי מורשת עולמית אחרות, ושנית, ליצור מקום לדיון תיאורטי מעמיק בסוגיות חשובות הנוגעות לחקר המקום, תרבותו והתעצבותו בהתאם. בסופו של הסמינר, הסטודנטים יכירו את הגיאוגרפיה וההיסטוריה של העיר באופן שיתאפשר להם. לספק ניתוחים בסיסיים של העיצוב האורבני המתמשך של העיר, וכן יכירו ספרות מקומית וגלובלית העוסקת בסוגיות השימור בעולם. בין הנושאים שיידונו: קדושת ירושלים לשלוש הדתות; תפקידה של הארכיאולוגיה בסיפור תולדות העיר; העיר היהודית, הנוצרית והמוסלמית; צמיחתה של העיר החדשה; ירושלים בראי הציונות; ראשית המדינה והבניה המודרנית בעיר; ירושלים כעיר קולוניאלית; ערך המקום, הפרשנות ומשמעות השימור בירושלים; ירושלים המחולקת והמאוחדת.

הליכי תכנון

סמסטר א', יום שישי 09:00-10:30, 2 נ"ז

מרצה: אדר' לינור לנקין

סוג ההוראה: מקוונת*

הקורס משרטט מפת דרכים למסלולה של תכנית, מרגע עזיבתה את שולחן השרטוט ועד לאישורה ע"י מוסדות התכנון, במטרה לרדת אל העולם הממשי ולהבין איך מתנהלים הליכי התכנון. הקורס כולל הכרת הליכי התכנון הסטטוטורי, מבנה מוסדות התכנון, מערכות המידע התכנוני המקוונות; וניתוח רבדי התכנון, מהרובד הארצי דרך המחוזי, המקומי ועד להיתר הבניה.

הסטודנטים ילמדו את שפת התכנית וניתוחה, הליכי התנגדות לתכנית וביקורת, סוגיות תכנוניות על הפרק, תוך הסתמכות על חוק התכנון והבניה ועל המבנה האחיד לתכניות מקוונות. הם יעורכים את היכרות עם מערכות התכנון הממסדיות: הארצית, המחוזית והמקומית, באמצעות ביקור בשיבות של מוסדות תכנון, הבהרת מונחים שעלו במהלך הדיון, קריאה מודרכת בפרוטוקול ישיבה של מוסד תכנון, ולבסוף תרגיל סימולציה בו הסטודנטים יתמלאו את תפקידי חברי ועדה מחוזית או ארצית.

הקורס מקנה היכרות עם מגמות תכנון לאומיות, באמצעות הכרת תכניות המתאר הארציות, דוגמאות והבנת הליכי התכנון, ודן במונחים ומושגי יסוד כגון פרוגרמות ומכסות, תקן חניה, הקצאות לצרכי ציבור, נפחים, כלכלה עירונית ותכנון תחבורה ציבורית, המהווים כיום חלק אינטגרלי משיקולי התכנון.

מבנה הקורס משתנה משנה לשנה, בהתאם לזמן, לתנאים ולנושאים האקטואליים. בין היתר דן הקורס באילוצים וקונפליקטים בתכנון, כגון יעדים לאומיים ומקומיים; מערכות תשתית ארציות ועירוניות; דילמות ונהלים בשיתוף הציבור, המגזר השלישי והשפעתו על התכנון; יוזמה ממשלתית מול פרטית;

עומדת על הפרק גם שאלת התרגום משפה לשפה, משפת החזון לשפת התכנית, הכלים העומדים לרשות המתכנן. לצורך תרגום מטרות התכנית, והאפשרויות להשגת המטרות במסגרת כלי התכנון הקיימים: התשריט וההוראות. השאלות הנידונות הן כיצד לתרגם רעיון לחומר, ומעל הכל, איך לתרגם רעיון וחזון להוראות.

הפרלמנט האורבני

סמסטר א', יום ו', 10:30-12:00 1 נ"ז

מרכזת: אדר' דניאלה פוסק

סוג ההוראה: מקוונת

הקורס יציע הכרות עם מגוון הגורמים והתהליכים המעצבים את העיר והמרחב האורבני- חברתיים, כלכליים, תרבותיים, תחבורתיים ויבחן את הדרכים לישומם בארגז הכלים של המעצב. ת. האורבני. הקורס בנוי ממתכונת של הרצאות אורח, כל אחד. ת. מומחה. ית בתחומה, אשר יעניקו לסטודנטים. ות תמונה מלאה על מערך הכוחות הפועלים והמרכיבים את העיר ודרכי פעולתם. הקורס יעסוק בנושאים כגון כלכלה עירונית, חוסן עירוני, אקולוגיה, בשאלות של תנועה ותחבורה בעידן הנוכחי, יישומי טכנולוגיה וביג דאטה ועוד. הידע הרב תחומי יעניק לסטודנטים. ות כלים להתמודדות עם אתגרים מקומיים וגלובליים בכל הנוגע לתכנון ועיצוב המרחב האורבני.

כלים דיגיטליים לעיצוב אורבני

סמסטר א', יום שישי, 12:30-14:00 1 נ"ז

מרצה: אלון שריג

סוג ההוראה: מקוונת

*שיעורי תרגול נוספים ינתנו במקביל למהלך הקורס ולכל אורך השנה.

הקורס יתמקד בסדרה של מתודולוגיות גרפיות קלאסיות ועכשוויות בהן השתמשו ומשתמשים מעצבים. ות אורבניים. ות, על מנת לנתח, לקדם ולהצהיר רעיונות של עתיד והווה אפשרי לסביבה הבנויה. מול ובתגובה למתודולוגיות אלו, הקורס יתקיים במסגרת של הרצאות קצרות ותרגילים שבועיים אישיים, מתוכם הסטודנטים. ות יפתחו דרכי פעולה ושיטות עבודה דו-ממדיות ותלת-ממדיות, במגוון של כלים דיגיטליים רלוונטיים, לייצוג, ניתוח ותכנון האספקטים הבנויים של המרחב. כל אחד מהתרגילים, יכלול הצהרה גרפית מרחבית ודיגיטלית המסבירה את עמדת הדימוי ביחס לסוגיה החברתית, פוליטית, סביבתית או טכנולוגית אותה הוא מנתח.

מעבדה 3: מעבדת ירושלים

סמסטר ב', יום רביעי 14:00-20:30, 6 נ"ז

מרצים: אדר' גנית מיזליץ כסיף

סוג ההוראה: פרונטלית

כפכוכים, השתקפויות, נתזים, מפלים, נביעות, הצפות, זרימות, טיפות, נקבים, כתמים, בורות חשוכים, קרפדות, ראשנים, קנים, סוף, וחזיות. כל אלו נעלמו ממקומותינו כחלק מהאופרציה האורבנית המתעלת, מבטנת ומנקזת את משאבי המים בשם הצורך להנדס, להגן ולייצר מרחבים יציבים, יבשים ונקיים מן הדינמיקות השוצפות, המפתיעות והמשתנות של המים. כחלק מהפרדיגמה האנתרופוצנטרית שהובילה את העיור במאה האחרונה נתפסו המים כמשאב הכרחי אך מסוכן, עד כדי שאיבדנו את המשמעות התרבותיות והקהילתיות של היסוד הרטוב כמו גם את החיבור המפרה שהוא מציע לטבע, לרוח ולשמחת החיים.

המעבדה תבחן מחדש את מערכת היחסים שבין עיר לטבע / טבע לתרבות, תרחיב את ההגדרות הרווחות, ותאתגר את ההבחנות המסורתיות. המעבדה תחקור אפשרויות לאינטראקציה מחודשת בין אלמנטים מלאכותיים ובין אורגניזמים חיים במרחב העירוני-

תוך התמקדות בשחרור המים הכלואים ושזירתם בתרבות העירונית ובחויית היומיום. ממרחב מנותב ומהונדס, מוגדר ומנוהל, לריזום מרחבי מחורר ומקושר; מאוסף של פרטים ומצבים מנותקים למערכות, תהליכים וכלים שלובים. המעבדה תייצר אלטרנטיבות אדריכליות ספקולטיביות לפרדיגמה ההנדסית החרדתית שהשתלטה על המרחב האורבני. באמצעות שימוש במים כחומר, אשר מעצב מקום וזהות, נפתח אינטראקציות עשירות בין הטבע למרחב והתרבות העירונית.

תקצירי קורסי חובה – שנה ב'

מעבדת פרויקט גמר

שבעה מפגשים ראשונים של סמסטר א', יום רביעי, 3 נ"ז
מרצים: ד"ר מרטין הרשזון, עדי סלע וינר

סוג ההוראה: פרונטלית

פרויקט הגמר הוא הזדמנות לחקור סוגיה בתחום העיצוב האורבני ביחס לאתגרים העומדים בלב הפרקטיקה העכשווית. מעבדת פרויקט הגמר היא שלב מקדים לפיתוח פרויקט הגמר האישי. היא נועדה לייצר מסגרת עבודה משותפת, וכן חשיבה ודיון קבוצתי לסייע בגיבוש הפרויקט. המעבדה תתמקד בשלושה מסלולים: נוף (נופים חסינים), מורשת אורבנית (נופים אורבניים-היסטוריים) ומגורים (חיים אורבניים). מפגשי המעבדה יוקדשו למיפוי ראשוני של שדה הפרויקט, להגדרת הנושא ולניסוח שאלת המחקר, ללימוד ולניתוח של ספרות ותקדימים רלוונטיים ולזיהוי אתר בו יבחר להתמקד.

פרויקט גמר

סמסטר א', 7 מפגשים אחרונים של הסמסטר- יום רביעי, 14:00-20:30

סמסטר ב', יום רביעי 14:00-20:30, 7 נ"ז

מנחי פרויקט הגמר: פרופ' אדר' אלס ורבקל, מייק טרנר, אדר' דניאלה פוסק, עדי סלע וינר
מרכזת פרויקט גמר: ד"ר מיכל ברייאר

סוג ההוראה: היברידית

לקראת סוף הלימודים סטודנטים. ות יפתחו פרויקט אורבני מחקרי/ תכנוני על בסיס עמדה תיאורטית בתחום העיצוב האורבני. פרויקט הגמר מהווה הזדמנות להגדיר עמדה בהיבט מסוים של תחום עיצוב האורבני. כחלק בלתי נפרד מתהליך העיצוב, הפרויקט יכלול תזה ומחקר, הגדרת האתר, בניית פרוגרמה ויצירת אסטרטגיות וטקטיקות תכנוניות. מטרת הסטודיו תכלולנה פיתוח פרויקט מבניית קונספט ועד תכנון מפורט, מתודולוגיית תכנון המובילה מקונספט לתכנון מפורט, חשיבה עצמאית, בניית עמדה ביקורתית ביחס לסוגיות עכשוויות, בניית שפה תכנונית חדשנית וקוהרנטית ופיתוח שיטות ייצוג ופרזנטציה מתקדמות.

הפרויקט האורבני

סמסטר א', יום רביעי, 10:00-11:30, 2 נ"ז

מרצה: פרופ' אלס ורבקל

סוג ההוראה: פרונטלית

במרכז בניית המרחב האורבני ניצב העיצוב האורבני כשיטה המרכזית שמחברת בין הבנת המרחב התלת-מימדי, התצורה העירונית והמורפולוגיה הרקמתית לבין הנוף החברתי, התרבותי, הכלכלי והסביבתי. בו-בזמן, בבניית הסביבה העירונית העתידית יהיה תפקידו של המעצב האורבני ממוקד פחות בהכתבת חוקים ומרשמים למרחב המושלם ויותר בפיתוח מודלים של עיצוב כמחולל שינוי ליצירת מרחב אורבני אדפטיבי, מודלים שמבוססים על בסיס ידע קולקטיבי שנאסף מממשקים רחבים ומגוונים עם משתמשים ובעלי עניין. מייסדי הפרויקט האורבני כמו מנואל דה סולה מורלס, ברנרדו סקי, פאולה ויגנו וג'ואן בוסקטס חשפו את המתודות המקובלות בתכנון ערים כאנטי-עירוניות והציעו מרחב בנוי חלופי ברמה התת-עירונית, בקצוות או כאיים ריקים ברקמה העירונית. "ילדי" הפרויקט האורבני – דור חדש של עיצוב אורבני כמו אלכסנדר דוגה, קייט אורף, אדריאן גזה ואחרים החליפו את החשיבה על אנטי-עירוניות ברטוריקה של העיר. הם מדגישים את המרחב הפתוח הציבורי ומאמינים בהטרוגניות, ב"מנהטניזם", בעירוניות מטרופולינית – העיר היא חובה מוסרית, צפיפות היא ברכה, אורבניות מחוללת העצמה. במשבר הקיים של התכנון הכוללני, תפיסה זו של שילוב מתמיד בין זום-אין לזום-אאוט עשויה לזמן הזדמנויות חדשות להבנת השדה האורבני כמרחב מובחן ביותר. הקורס יבחן מודלים שונים מסוף המאה ה-20 ועד היום בארץ ובעולם על רקע תיאורטי

וביקורת לקראת הגדרה חדשה של המושג "הפרויקט האורבני" בקונטקסט של פיתוח בר קיימא בעיר העכשווית.

תקצירי קורסי בחירה

שדה העיצוב האורבני

סמסטר ב', יום שישי 12:30-14:00, 2 נ"ז

מרצה: אדר' עופר מנור

סוג ההוראה: מקוונת*

התפתחותו ומיסודו של העיצוב העירוני כדיסציפלינה במהלך השישים השנים האחרונות התרחש על רקע תהפוכות רבות בגישות ותפיסות עולם במדעי החברה ובשדות העיצוב, שעל שניהם הוא נשען. מתוך כך, עד היום תחום זה נעדר הגדרה מוסכמת ומגובשת, ומצוי במאבק מתמשך ל"תפיסת מקומו" במערך הכוחות הפועלים בגיבוש דמותה של העיר. על רקע זה, הקורס יתחקה אחר ה"קול הייחודי" של העיצוב האורבני, תוך סקירה של התפיסות, העמדות, מושגי היסוד והעקרונות של התחום. הקורס יתבסס על מקורות למדניים כמו-גם על מקרי בוחן מרחבי העולם וכן מהפרקטיקום בירושלים, ויכלול סיור לימודי באורך שיעור כפול במרכז העיר.

המרחב המוסלמי**

סמסטר ב', יום רביעי 10:00-11:30, 2 נ"ז

מרצה: ד"ר חוסני אלח'טיב שחאדה

סוג ההוראה: פרונטלית

בקורס זה נלמד על התפתחותן של ערים מוסלמיות מרכזיות תחת שלטון האסלאם, שבמידה רבה משקפות גם את התפתחותה של התרבות האסלאמית, מראשיתה ועד ימינו. הדגש יושם על ההיסטוריה של התפתחות העיר קהיר שבמצרים, וזאת בשל חשיבותה בהקשר ההיסטורי והאורבני. נדון בביטויים האמנותיים השונים אשר הטביעו את חותמם על עיר זו לאורך התקופות, וזאת בהקשר התרבותי הרחב: דתי, פוליטי וחברתי. נתייחס לאידיאולוגיות השונות אשר השפיעו על התפתחותה של עיר זו, ונלמד פרק חשוב על הקשר בין אידיאולוגיה דתית לבין מפעלי בנייה והוצאתם אל הפועל במרחב האורבני של העיר.

נלמד על הכוחות שפעלו במוצהר או לפעמים מאחורי הקלעים- לעיצובם של מבנים מרכזיים בעיר, כמו: מסגדים, מדרסות, מבני קבר, מרכזי מסחר, ארמונות, בתי חולים ועוד.

העיר הערבית**

סמסטר ב', יום רביעי 10:00-11:30, 2 נ"ז

מרצה: פרופ' אדר' סנאן עבדאלקאדר

סוג ההוראה: פרונטלית

המודרניזציה של הערים בעולם הערבי קרתה במהלך שלוש תקופות היסטוריות: תקופת שלטון האימפריה העות'מאנית, תקופת הקולוניאליזם האירופאי ותקופת פוסט-קולוניאליזם בה קמו מדינות לאום. בעת שבה העולם הערבי חולק למדינות לאום על בסיס הסכם סייקס-פיקו, בפלסטין קמה מדינת ישראל, מה שקטע את תהליך המודרניזציה ויצר "ערים מעורבות" בהן החברה הערבית נדחקה לשוליים.

הכפרים הפלסטינים שנשארו איבדו את זהותם הכפרית ותפחו על גדותיהם בריכוז אוכלוסין, מה שהוביל למצב של עיור ללא ארגון עירוני. כתוצאה, נוצרה פעילות בלתי-פורמלית, הן ארכיטקטונית והן בעיצוב האורבני.

חלקו הראשון של הקורס יתאר את התפתחות ומודרניזציית הערים המרכזיות בעולם הערבי לאורך שלושת התקופות. בחלק השני של הקורס, נעסוק במה שמכונה "ערים מעורבות" בארץ, ובנוסף נבחן את התהליכים הבלתי-פורמליים בתכנון האורבני להם נתון המרחב הערבי בארץ. במהלך הסמסטר יבחרו הסטודנטים.ות בעיר ערבית שאותה יחקרו בכתיבה תיאורטית וינתחו בשרטוטים ואיורים תוך מתן דעה ביקורתית על תופעת העיור ללא עיר בארץ. בנוסף, ישאלו הסטודנטים.ות כיצד היה נראה תהליך זה אילו המרחב הערבי בארץ לא היה מוכפף ליחסי של שולט ונשלט.

**שני הקורסים המרחב המוסלמי והעיר הערבית יכולים להילקח כקורס בחירה (2 נ"ז), או כרצף- שווה ערך לסמינר בחירה (4 נ"ז).

מגורים

סמסטר א', יום רביעי 10:00-11:30, 2 נ"ז

מרצה: אדר' שרה גנזל

סוג ההוראה: פרונטלית

פרטים נוספים יפורסמו בהמשך

המרחב הציבורי- ספירה ציבורית

סמסטר ב', יום שישי 12:30-14:00, 2 נ"ז

מרצה: ד"ר אדר' ארז גולני סולומון

סוג ההוראה: מקוונת*

קורס זה עוסק באופיים הקולקטיבי של מרחבים ציבוריים. הוא עוסק באפשרויות שטמונות היכן ובעת שאנחנו חולקים את חיינו עם אחרים.ות, לרוב זרים.ות. הוא רואה במרחב הציבורי זירה שצורתה ותפקודה נקבעים על ידי סמכותם של כוחות פוליטיים, כלכליים, דתיים ותרבותיים מצד אחד, וביטויי תשוקה של החברה מהצד השני.

הקורס יבחן את הדרכים בהן מרחב ציבורי מתפקד בפועל ובתיאוריה לתמיכה בחיים דמוקרטיים, ואת מעמדו כנכס בסיסי אשר באמצעותו מתאפשרים, באופן עקרוני אך לא בהכרח בפועל, משאבים דוגמת חופש, זכות, שוויון וצדק. הוא יבחן כיצד המרחב יכול להיות מנחה לסדר אזרחי, אתר התנגדות, התאגדות והפעלת כוח, ובמה ליצירתיות והופעה. לאורך הקורס נפגיש מודלים נפרדים לניתוח ביקורתי של מרחב ציבורי עם אוספי קריאה 'קלאסית' ועכשווית באופן שממחיש את היסודות התיאורטיים של המרחב הציבורי, יאפשר דיון בסוגיות של הון, חלוקה משאבים, נגישות וזמינות, ויציע דרכי התמודדות עם שאלות דוגמת אלה הנוגעות להתערבות הציבור בקביעת מדיניות וניהול המרחב הציבורי.

דגש מיוחד, תוכני, יינתן לדיון במערכת היחסים שבין פרטי וציבורי - 'הדיכוטומיה הגדולה'; לחקר ההבחנה בין מה ששייך לתחומו המוגן של הפרט, ברשות היחיד, לבין מה ששייך אל תחומו הפומבי של הציבור, ברשות הרבים. דגש נוסף, מתודולוגי, יינתן לטקסט: לקריאה, ניתוח ופרשנות.

מרכיבי הקורס נפרסים באופן גמיש לאורך שלוש תקופות. הם מציעים סקירה ביקורתית של מושגי מפתח בתחומי מחשבת המרחב הציבורי כפי שהוצגו בדיון על העיר העתיקה והמודרנית, עוסקים בתפיסות המשתנות בדיון על העיר העכשווית, ומצביעים על אפשרויות לדיון ספקולטיבי על אודות המרחב הציבורי בעתיד הקרוב. נתמקד במרחבים של האדם המודרני והעכשווי, בפינת הרחוב ובמסעדת המפעל, בתשתית המלאכותית ובשדה הקרב, באי וביער, מעל האדמה ובתוכה, כמו גם בייצוג ובעבודת האמנות.

שימור ביקורתי

סמסטר א', יום רביעי, 11:30-13:00, 2 נ"ז

מרצים: אדר' שמואל גרואג

סוג ההוראה: פרונטלית

ארכיון, תיעוד מרקמי ושימור ביקורתי הינו אחד מקורסי הבחירה במסלול לשימור בעיצוב אורבני. הקורס משלב בין הידע המעשי הנוגע להכנת תיקי תיעוד מרקמיים (Management Plans)

לבין הדיון התיאורטי העכשווי בשאלת הארכיון, ובביקורת השימור. לצד סקירת שיח השימור בישראל והצגתו בהקשר השוואתי ובפרספקטיבה ביקורתית עכשווית, יעסקו הסטודנטים בניתוח ביקורתי של תיקי תיעוד מרקמיים בירושלים, תוך בחינה של חומרי ארכיון חדשים, דיון בחומרי התיעוד הקיימים, ואופני השימוש האפשריים בהם.

פתרונות מבוססי טבע בעיצוב אורבני

סמסטר א', יום רביעי, 11:30-13:00

מרצה: עמיר בלבן

סוג ההוראה: פרונטלית

בצילו של משבר אקלים ואתגרים חברתיים הולכים וגדלים, אנו נדרשים לשלב כלים סביבתיים חדשים ומסורתיים להתמודדות עם גודל השעה. הקורס יספק הבנה בסיסית באקולוגיה, תהליכי פיתוח והשפעתם על המערכות הטבעיות שמקיימות אותנו. אקלים, הידרולוגיה בוטניקה וזואולוגיה וכיצד פתרונות מבוססי טבע משולבים בסביבת האדם יכולים לספק חוסן סביבתי וחברתי. הקורס יכלול הרצאות, סיורים, מפגשים עם מומחים ותרגול מעשי.

בין תיאוריה לפרקטיקה בשימור המורשת

סמסטר א', יום רביעי 11:30-13:00, 2 נ"ז

מרצה: אדר' עדי סלע וינר

סוג ההוראה: פרונטלית

בהקדמה לספרו Place, Race, and Story כותב נד קאופמן כי אם שימור היה ביסודו תחום דעת טכני בלבד, כי אז נכון היה למדוד את הצלחתו באמצעים טכניים. אך אין זה כך. השימור הוא התמחות חברתית, בחלקה היסטורית ובחלקה תכנונית. מטרתו האולטימטיבית אינה תיקון או שימור דברים ישנים, אלא יצירת מקומות בהם אנשים יוכלו לחיות טוב ולהתחבר לנרטיבים משמעותיים הקשורים להיסטוריה, תרבות וזהות. בקורס יונח הבסיס התיאורטי והפרקטי לעיסוק בשימור מורשת התרבות. יוצג התחום על מגוון היבטיו וממשקיו עם תחומי עיסוק נוספים. ילמדו מושגים ומונחים מרכזיים, אמנות ומסמכי מדיניות, כלים ומנגנונים לשימור הקיימים בארץ ובעולם וכן גישות מקובלות בשימור ומגמות מרכזיות בשיח המקצועי כיום. יידונו דילמות מקצועיות ושאלות פרקטיות הנוגעות לעבודתו של האדריכל העוסק בשימור המורשת מנקודת מבט ביקורתית. אלה תוך הצגת מקרי בוחן, ניתוח דוגמאות מהשטח והתחבטות בסוגיות אתיות ומקצועיות. יושם דגש על האחריות, הרגישות והמחויבות לבחינה מקצועית-ביקורתית-אתית לעיסוק בשימור המורשת וליישום פעולות השימור הלכה למעשה. זאת ברוח האמנה לאתיקה בשימור המורשת בישראל (ירושלים 2016): האמונים על שימור המורשת - מקבלים בכבוד • משמרים בענווה • מוסרים נאמנה.

טבע כמנוף להתחדשות עירונית

סדנת קיץ מרוכזת (מועד סופי יעודכן בהמשך), 2 נ"ז

מרצה: עמיר בלבן

סוג ההוראה: פרונטלית

פתרונות מבוססי טבע בתכנון ועיצוב אורבני, סדנת קיץ שתעסוק היערכות למשבר האקלים אשר יחד עם גידול אוכלוסייה חסר תקדים, מציבים בפני האנושות אתגרי סביבה וחברה משמעותיים ומורכבים. בסדנא נכיר את השימוש בפתרונות מבוססי טבע דרך נקודת המבט של הייעור העירוני כאמצעי ליצירת חוסן סביבתי וחברתי. ירושלים, אחת הערים העתיקות בעולם, מובילה את תחום התכנון המקיים והשימוש בפתרונות מבוססי טבע. הקורס יכלול היכרות עם אתגרי הסביבה העומדים בפנינו והאמצעים העומדים לרשות מתכננים להתמודד עם אתגרים אלו. הסדנה תכלול מבואות תיאורטיים, סיורי שטח והכרות עם אנשי מקצוע שמובילים את התחום. הקורס יכלול תרגול והתנסות בתכנון מתארי של מרחב עירוני בהיבטי פתרונות מבוססי טבע וייעור עירוני. הקורס יתמקד בתהליכי הפיתוח העירוני תוך שימת דגש על היבטים אקולוגיים אקלימיים וממשק עם תשתיות עירוניות וציבור

מגוון. בקורס יושם דגש על מפגש עם אנשי מקצוע שמובילים את התחום בעבודתם השוטפת.

תקצירי סמינרי בחירה

תיאוריה פוליטית והעיר

סמסטר ב', יום רביעי 10:00-13:00, 4 נ"ז

מרצה: ד"ר אריאל הנדל

סוג ההוראה: פרונטלית

העיר – כרעיון וכמעשה – עמדה במרכז מחשבתם של הוגים ופוליטיים רבים. החל באפלטון והפוליס היוונית וכלה בפילוסופיה הנכתבת במקומות שונים בעולם בימים אלה ממש. העיר, בשל הריבוי, המגוון והאופי הפתוח והבלתי נתון מראש המאפיינים אותה, נתפסת כמקומו של "הפוליטי": דהיינו, כאתר המרכזי שבו בני אדם נפגשים, פועלים ויוצרים. מחד גיסא, אך גם כמקום שבו נחשפים המתחים, הפרדות והעימותים, מאידך גיסא. מטרת הסמינר תהיה להתחקות אחר מקומה של העיר בתיאוריות פילוסופיות-פוליטיות שונות, לעמוד על מקומם של התכנון והעיצוב העירוני כחלק מיצירת המרחב הפוליטי – ולדון, תוך קישור לאירועים אקטואליים, בשאלות של אי-שוויון, של צדק חברתי, של אקטיביזם ושל שינוי.

מורשת אורבנית: תיעוד, ביקורת וקריאות אחרונות

סמסטר ב', יום רביעי 10:00-13:00, 4 נ"ז

מרצה: ד"ר נועה הייזלר רובין

סוג ההוראה: פרונטלית

מהי מורשת אורבנית (urban heritage), כיצד היא מוגדרת ומדוע? מדוע בכלל להגדיר 'מורשת' בעיר, כיצד משפיעה הגדרת המורשת הקונספטואלית על מעשה השימור, וכיצד משתלבים כל אלה בפיתוח העידי של העיר?

מטרת הקורס היא הרחבת היריעה המכונה 'שימור המורשת האורבנית של ירושלים' על ידי הוצאתה מכותלי מוסדות האקדמיה והתכנון אל תושבי העיר והגדרה מחודשת, משלימה או אלטרנטיבית, של המורשת העירונית-קהילתית. בחלקו הראשון של הקורס נוצרת תשתית תיאורטית ביקורתית שתעניק לסטודנטיות ים כלים לחשיבה ביקורתית על מורשת אורבנית ובעיקר לתיעוד המרחב הבנוי, שהוא הבסיס להגדרת מורשת. בין היתר, נעסוק בעצם הגדרת המקומית לאורך זמן ארץ ובעולם; במדיניות השימור העירוני בישראל ואמנות שימור אוניברסליות; בביקורת השימור – תיאוריות ביקורתיות המציעות פרספקטיבות חדשות הגדרות אלו ומטרותיהן; שיטות מיפוי ותיעוד עדכניות, מערכות מיפוי מידע גיאוגרפיות (GIS) וויזואליזציה דיגיטלית; ולבסוף, בשימוש בארכיונים לצורך תיעוד המורשת המקומית, ביקורת הארכיון והקטלוג, והצעות לבסיס מידעי חדש; ובהצעות תיאורטיות ומעשיות לתיעוד משלים ו/או אלטרנטיבי בארץ ובעולם.

בחלקו השני של הקורס משולבת עבודת איסוף, מיפוי ומחקר בשטח, בשיתוף עם התושבים המקומיים, המינהלים הקהילתיים ועיריית ירושלים. מטרתו היא בחינת המרחב האורבני על ריבוד תכונותיו הפיסיות – אלו המיוצגות בסביבה הבנויה, והנרטיביות – אלו הנבנות מתושבי המקום בעבר ובהווה. חלק זה כולל ניתוח תיקי תיעוד קיימים; התנסות מעשית של הסטודנטים במחקר ארכיוני ובמקורות משניים; התנסות מעשית של הסטודנטים במיפוי מסורתי ואלטרנטיבי; התנסות מעשית של הסטודנטים במחקר מורשת קהילתית: שיטות בשכונה, ראיונות ושאלונים, מיפוי מנטאלי ועוד, ולבסוף, פיתוח מתודולוגיה לבניית תשתית להרחבת הגדרת המורשת האורבנית בשכונות, ושימורה.

התוצר הסופי של הסמינר כולל הערכה כתובה של הפערים שנמצאו בין התיעוד הקיים במוסדות התכנון לבין התיעוד שעלה מעבודת הסטודנטים השיתופית בשטח, ועיקרו הצעה ויזואלית וכתובה להגדרת מורשת מרחבית קהילתית והנחיות לשימורה.

גבולות העיר

סמסטר ב', יום רביעי 10:00-13:00, 4 נ"ז

מרצה: ד"ר תמר ברגר

סוג ההוראה: פרונטלית

מיפוי הוא פעולה של ברירה וחיבור – זו נקודת המוצא לקורס שיעסוק באחד הכלים האפיסטמולוגיים החשובים שבנמצא. נדון במושג עצמו ככלי פרשני וככלי מעצב מציאות ונבחן שורה של מיפויים גיאומטריים, מדיניים וחברתיים, היסטוריים ובני זמננו בהקשר עולמי ובדגש על המקרה הישראלי. לצד בחינה ביקורתית של שורת מיפויים קיימים ניצור מתווים למיפויים אלטרנטיביים בהקשר הישראלי. הנושאים: מבוא מושגי (ממפים וממופים, תחומי המיפוי, סוגי המיפוי), מיפוי גיאומטרי (אקלים, סביבה), מיפוי מדיני (גבולות, ההיסטוריה של המקרה הישראלי), מיפוי אתנו-גיאוגרפי (שלטון ואזרחים, זיקות כלכליות, פורמלי/א-פורמלי).

המרחב המוסלמי והעיר הערבית

סמסטר ב', יום רביעי 10:00-13:00, 4 נ"ז

מרצים: פרופ' אדר' סנאן עבדאלקאדר, ד"ר חוסני אלח'טיב שחאדה

סוג ההוראה: פרונטלית

פירוט - ראה/י לעיל

מאמנות השיטוט ועד תיאוריית הסחף

סמסטר ב', יום רביעי 10:00-13:00, 4 נ"ז

מרצה: אדר' שרון רוטברד

סוג ההוראה: פרונטלית

למבט המקצועי מלמעלה, זה שבדרך כלל מתעצב ומתכונן באמצעות הכלים המקצועיים והטכנולוגיות המיוחדות להתבוננות במרחב ולהבנתו (המפה, תצלום האוויר, התכנית, הטבלה, הדיאגרמה וכיו"ב), יש ללא ספק יתרונות רבים אך גם לא מעט מגבלות. ג'יין ג'ייקובס סברה שכל פרח-רחוב מכיר את השכונה שלו ואת העיר שלו אלפי מונים טוב יותר מכל אחד מאותם אלה, אנשי ציבור או מקצוע, שמתיימרים לתכנן אותן או לנהל אותן. בכל רגע העיר מספקת אינספור מצבים, נסיבות ותופעות שאין לנו שום דרך להבחין בהם או להבין אותם אם לא נתנסה בה ממש בגופנו, אם לא נקפוץ למים ונשקיע את כל-כולנו בהווייה העירונית.

בקורס זה נשרטט מעין היסטוריה קטנה של הגוף בעיר המודרנית ונלמד כמה פרקים נבחרים בתורת השיטוט: המשוטט הרומנטי של ולטר בנימין; תיאוריית הסחף והמדע החדש של הפסיכו-גיאוגרפיה של הלטרניסטים; תרגילי ההתבוננות של ז'ורז' פרק; ההתגוררות הלא-שגרתית של פול וירליו.

במקביל, ננסה לתרגל בעצמנו, בגופנו, את אופני התנועה, היות וההתבוננות שלנו במרחב, גם כדי להכיר ולהבין את המנגנונים שאנו מצייתים להם, לעתים קרובות מבלי להיות מודעים לכך, וגם כדי לנסות ולהמציא אופנים וכלים חדשים לנוע, להיות ולהתבונן במרחב.

הסמינר יכלול 12 מפגשים. המפגשים, בני 4 שעות כל אחד, יכללו קריאה משותפת בטקסטים נבחרים ודיון בהם, וכן תרגול מעשי בעקבות הטקסטים שקראנו שבמהלכו תקבלו הנחייה וביקורת. במהלך הסמינר יהיה עליכם לערוך כ-3 תרגילים קטנים ו"פרוייקט" אחד גדול יותר לסיכום שבעקבותיו תגישו עבודה כתובה או חזותית.

הבלוק העירוני

סמסטר ב', יום רביעי 10:00-13:00, 4 נ"ז

מרצה: שירה נוי גורן

סוג ההוראה: פרונטלית

תקציר יימסר בהמשך

הנוף האורבני

מועד יעודכן בהמשך, 4 נ"ז

מרצה: פרופ' אדר' נוף אליסה רוזנברג

סוג ההוראה: פרונטלית

תקציר יימסר בהמשך

ניתן להירשם לקורסי בחירה וסמינרים מהמחלקה לארכיטקטורה:

סדנת GIS (מרוכז) סמסטר א', יום ג' 10:00-11:30

703113 - אדר' אריאל פרמן

סוג הוראה: היברידי

הסדנה תעסוק בהמחשה של תופעות מרחביות ע"י קליטה ובניה של מסד נתונים והצגתן על גבי מערכת מידע גיאוגרפית (GIS). בבין אילו מאגרי מידע פתוחים לקהל הרחב וכיצד ניתן למשוך את המידע הגולמי ולהתאים אותו לדרישות ה-GIS. ניתוח המידע יתבצע על תוכנת ArcGIS line ו-Pro ArcGIS המערכות המובילות בשוק ופשוטות לתפעול. הצבת המידע ע"ג מפה מאפשרת לבצע ניתוח מרחבי, הערכת מגמות והבחנה בדפוסים, אשר יוצרים בסיס עשיר לתכנון אדריכלי קונטקסטואלי.

*הסדנא תתקיים ב- 5 מפגשים מרוכזים. תאריכים סופיים יישלחו בתחילת הסמסטר.

שאלות גדולות אגב העיר הישראלית

70318 – ד"ר תמר ברגר, סמסטר א', רביעי, 10:00-11:30, 2 נ"ז

סוג הוראה- פרונטאלי

העיר הישראלית בת זמננו מתקיימת, בדומה ליתר ערי העולם, על הציר שבין המקומי לעולמי ומגלמת בתוכה דיאלקטיקות מורכבות של מאפיינים וזהויות. בקורס נדון ב שורה של סוגיות אגב העיר הישראלית בהופעותיה הממשיות, שאלות של מקום, לאום, חברה, כלכלה, סביבה ותרבות. נסתכל על העיר בהקשריה אלה מנקודת המבט של ההווה, עם הפנים לעתיד. במוקד הדיון יעמדו היחס בין המרחב הפיזי לחברתי וזיקותיהם הטכנולוגיות וייבחנו השלכות פעולותיהם של בני האדם כקיבוצים שונים על סביבתם. תופעות ממשיות במרחב העירוני הישראלי ישמשו להמחשת הדיון התיאורטי. הדיון ילווה בקריאה מתוך טקסטים הגותיים שעניינם העיר בכלל והעיר הישראלית. מבנה השיעור: הצגת הנושא הכללי, הקשרו הישראלי, מקרה מבחן. הדיון בעזרת טקסט כללי ו/או מקומי.

סדנת ירושלים: האגן הקדוש בעדשה מצומצמת

70185 – אדר' נילי רננה חר"ג,

סוג הוראה- פרונטאלי

הסדנא מבקשת לגעת בסבך הבעיות הפוליטיות, מרחביות, חברתיות ואנושיות של דו הקיום היהודי-פלשתינאי בירושלים. ההתמקמות בעיר-דוד והכפר סילוואן, פותחת לדיון את כל הממדים השנויים במחלוקת של הסכסוך במזרח התיכון. תמצות הסבך כאן, בשטח קטן יחסית, יאפשר להקיש לאזורי מפגש נוספים בין האוכלוסיות בעיר. סוגיית עיר-דוד וסילוואן הינה מקרה בוחן למדיניות הישראלית באזורי החיכוך במזרח ירושלים. במבט מצומצם וביקורתי סוגיה זו מגלמת את תמצית הסכסוך בשאלות הנוגעות לטריטוריה, בעלויות קרקע, פליטות, הגירה, דת ולאום. בעודה מציגה את תבנית הבעיות הפרקטיות בנושאי ריבונות, שליטה וחלוקה באזור המחלוקת של סובב העיר העתיקה והאגן הקדוש בפרט, ניתן לזהות את המתנהל בפועל בשטח ואת המהלך העירוני-ממשלתי ליצירת רצף התיישבות יהודית בשטחים הפלשתינאים מסביב לעיר העתיקה. במהלך שבוע הסדנא נלמד ממקור ראשון ובאמצעות מראה עיניים את המצב בשטח כדי להבין את התהליכים הדינמיים באזור. נלמד את היסטורית המרחב על ידי עיון בכוונות התכנון בתכניות שקודמו במהלך השנים, נראה ונקרא את מצג השינויים הדמוגרפיים, נערוך סיורים ועבודת שטח כולל הרצאות של אנשי תכנון וארגונים אזרחיים כדי להבין את הסיבה למתח והבעייתיות באזור זה. יש הרואים בו מכשלה לכל הסכם בר-קיימא עתידי בירושלים.

* הקורס יתקיים כסדנא מרוכזת בין ה- 5 ל-11 בנובמבר

* הקורס יתקיים במשותף עם אוניברסיטת abk-Staatliche Akademie der Bildenden Kunst Stuttgart.

* הקורס ישמש עומד לבחירה בפני עצמו, אך גם מהווה כעין מבוא לסמינר "ירושלים: היסטוריוגרפיה של עיר מחולקת\מאוחדת" למעוניינים לקחת את שניהם.

ללמוד מהעיר הערבית: ירושלים

70163 - פרופ' אדר' עבד אל קאדר סנאן, סמסטר ב', יום ג', 10:00-11:30

סוג הוראה: פרונטלי

בסדנא על ערים הקרויות "ערים מעורבות" פרופ' עבדלקאדר יעביר סיורים מודרכים הבוחנים את הסוגייה לאור המציאות המתפתחת דרך שני מקרי בוחן עיקריים: יפו ושכונותיה (שכונת עג'מי, שוק הפשפשים, העיר העתיקה, שדרות ירושלים, רחוב יפת) ובעיר ירושלים (כניסות ושערי העיר העתיקה, שער יפו-חברון, ממילא, שער שכם, אזור הבניין החדש של אקדמיית בצלאל, אזור ג'בל מוכבר ושכונת ארמון הנציב, בית צפאפא ועוד).

מטרת הסדנא היא בחינה ופיתוח עמדה ביקורתית כלפי תכנון ועיצוב הערים ותוצריהם האדריכליים של מדינת הלאום בכלל והמרחב הישראלי בפרט. המטרה תיושם דרך חוויה, התבוננות ולמידה של מרחבים וחללים ב"ערים המעורבות", אשר תשמשנה לחקר ההגשות בין התכנון הממסדי לבין פעולת ההתנגדות של החברה האזרחית הבלתי-פורמאלית. בסוף הסמסטר יידרשו הסטודנטים לחבר עבודה על מרחב שיבחרו. העבודה תכלול סקירה ותיאור היסטורי (כולל תיעוד וניתוח מפות המראות התפתחות תכנון, עיצוב אורבני ותוצרים ארכיטקטוניים) מהתקופה העות'מאנית, דרך התקופה הקולוניאלית הבריטית ועד היום.

* הקורס עומד בפני עצמו, אך מומלץ להירשם לשני הקורסים יחד: ללמוד מהעיר הערבית: יפו וללמוד מהעיר הערבית: ירושלים.

ללמוד מהעיר הערבית: יפו

70138 - פרופ' אדר' עבד אל קאדר סנאן, סמסטר ב', יום ג', 11:30-13:00

סוג הוראה: פרונטאלי

בסדנא על ערים הקרויות "ערים מעורבות" פרופ' עבדלקאדר יעביר סיורים מודרכים הבוחנים את הסוגייה לאור המציאות המתפתחת דרך שני מקרי בוחן עיקריים: יפו ושכונתיה (שכונת עג'מי, שוק הפשפשים, העיר העתיקה, שדרות ירושלים, רחוב יפת) ובעיר ירושלים (כניסות ושערי העיר העתיקה, שער יפו-חברון, ממילא, שער שכם, אזור הבניין החדש של אקדמיית בצלאל, אזור ג'בל מוכבר ושכונת ארמון הנציב, בית צפאפא ועוד). מטרת הסדנא היא בחינה ופיתוח עמדה ביקורתית כלפי תכנון ועיצוב הערים ותוצריהם האדריכליים של מדינת הלאום בכלל והמרחב הישראלי בפרט. המטרה תיושם דרך חוויה, התבוננות ולמידה של מרחבים וחללים ב"ערים המעורבות", אשר תשמשנה לחקר ההגשות בין התכנון הממסדי לבין פעולת ההתנגדות של החברה האזרחית הבלתי-פורמאלית. בסוף הסמסטר יידרשו הסטודנטים לחבר עבודה על מרחב שיבחרו. העבודה תכלול סקירה ותיאור היסטורי (כולל תיעוד וניתוח מפות המראות התפתחות תכנון, עיצוב אורבני ותוצרים ארכיטקטוניים) מהתקופה העות'מאנית, דרך התקופה הקולוניאלית הבריטית ועד היום.

* הקורס עומד בפני עצמו, אך מומלץ להירשם לשני הקורסים יחד: ללמוד מהעיר הערבית: יפו וללמוד מהעיר הערבית: ירושלים.

טבע כמנוף להתחדשות עירונית – פתרונות מבוססי טבע בתכנון ופיתוח עירוני מקיים

70186 - עמיר בלבן, סמסטר ב', יום רביעי, 10:00-13:00 פעם בשבועיים

סוג הוראה: פרונטאלי+ סיורים

משבר האקלים, יחד עם גידול אוכלוסייה חסר תקדים, מציבים בפני האנושות אתגרי סביבה וחברה משמעותיים ומורכבים. באופן ישיר, עולה ההכרח לפתח ולהעמיק בפתרונות מבוססי טבע כאמצעי ליצירת חוסן סביבתי וחברתי. הקורס מציע ללמוד מירושלים, אחת הערים העתיקות בעולם, המובילה את תחום התכנון המקיים והשימוש בפתרונות מבוססי טבע. הקורס יציע היכרות עם אתגרי הסביבה העומדים בפנינו והאמצעים העומדים לרשות מתכננים להתמודד עם אתגרים אלו, ויכלול מבואות תאורטיים, סיוריי שטח והכרות עם אנשי מקצוע שמובילים את התחום. הקורס ישלב סיורים ולימוד עיוני, ויתמקד בתהליכי הפיתוח העירוני תוך שימת דגש על היבטים אקולוגיים, תכנוניים וממשקי טבע עם ציבורים מגוונים.

מלחמת הרחובות והבתים (קורס קיץ)

70192 - אדר' שרון רוטברד, סמסטר קיץ, יום רביעי, 17:30-19:00, 2 נ"ז

סוג הוראה: מקוון

למבט המקצועי מלמעלה, זה שבדרך כלל מתעצב ומתכונן באמצעות הכלים המקצועיים והטכנולוגיות המיוחדות להתבוננות במרחב ולהבנתו (המפה, תצלום האוויר, התכנית, הטבלה, הדיאגרמה וכיו"ב), יש ללא ספק יתרונות רבים אך גם לא מעט מגבלות. ג'יין ג'ייקובס סברה שכל פרח-רחוב מכיר את השכונה שלו ואת העיר שלו אלפי מונים טוב יותר מכל אחד מאותם אלה, אנשי ציבור או מקצוע, שמתיימרים לתכנן אותן או לנהל אותן. בכל רגע העיר מספקת אינספור מצבים, נסיבות ותופעות שאין לנו שום דרך להבחין בהם או להבין אותם אם לא נתנסה בה ממש בגופנו, אם לא נקפוץ למים ונשקיע את כל-כולנו בהווייה העירונית. בקורס זה נשרטט מעין היסטוריה קטנה של הגוף בעיר המודרנית ונלמד כמה פרקים נבחרים בתורת השיטוט: המשוטט הרומנטי של ולטר בנימין; תיאוריית הסחף והמדע החדש של הפסיכו-גיאוגרפיה של הלטרסטיים; תרגילי ההתבוננות

של ז'ורז' פרק; ההתגוררות הלא-שגרתית של פול וירליו. במקביל, ננסה לתרגל בעצמנו, בגופנו, את אופני התנועה, ההיות וההתבוננות שלנו במרחב, גם כדי להכיר ולהבין את המנגנונים שאנו מצייתים להם, לעתים קרובות מבלי להיות מודעים לכך, וגם כדי לנסות ולהמציא אופנים וכלים חדשים לנוע, להיות ולהתבונן במרחב. הסמינר יכלול 12 מפגשים. המפגשים, בני 4 שעות כל אחד, יכללו קריאה משותפת בטקסטים נבחרים ודיון בהם, וכן תרגול מעשי בעקבות הטקסטים שקראנו שבמהלכו תקבלו הנחייה וביקורת. במהלך הסמינר יהיה עליכם לערוך כ-3 תרגילים קטנים ו"פרויקט" אחד גדול יותר לסיכום שבעקבותיו תגישו עבודה כתובה או חזותית.

סמינר הקיבוץ בהקשרו | The Kibutz in Context

70173 - אדר' יובל יסקי, סמסטר א', יום שלישי, 10:00-13:00, 4 נ"ז

סוג הוראה - פרונטאלי

הקיבוץ הוא היצירה האדריכלית המקורית ביותר, אם לא היחידה, שנוצרה בישראל במאה השנים האחרונות. עם זאת ועל אף היותו יצירה ייחודית בקונטקסט של המודרניזם הבינלאומי, הקיבוץ לא זכה עדיין למלוא תשומת הלב וההערכה המחקרית הראויה לו ככזה. הקורס, כפי ששמו רומז, מבקש למקם את הקיבוץ בהקשריו הרחבים כביטוי ייחודי ויוצא דופן של רעיונות פילוסופיים, פוליטיים וחברתיים ששורשיהם בהגות אירופית של המאה ה-19 אשר תורגמו לפרקטיקות חיים יומיומיות החובקות את כל מחזורי פעילות האדם, היומיים, שבועיים ושנתיים מלידתו ועד פטירתו ואשר תורגמו לרעיונות מרחביים ואדריכליים מקוריים וספציפיים בהיעדר תקדימים מספקים. הקורס מיועד לסטודנטים בתואר ראשון ושני באדריכלות, תכנון ערים ואדריכלות נוף, המתעניינים באופן בו האדריכלות מתרגמת ומממשת רעיונות פילוסופיים ופרקטיקות חברתיות לכדי מרחב מחיה ספציפי, ממציאה טיפולוגיות חדשות וממלאת תפקיד מהותי בהתארגנות החברתית היומיומית של משתמשיה. בתום הקורס יכירו הסטודנטים מושגי יסוד בחשיבה הפילוסופית, פוליטית וחברתית של אירופה במאה ה-19 אשר היוותה בסיס לאדריכלות המודרנית באירופה של המאה-20 הסטודנטים ילמדו להכיר את עמוד 2 ההוגים המרכזיים אשר ניסחו את רעיון הקיבוץ בראשיתו ואת האדריכלים אשר תירגמו את הרעיונות החברתיים הללו לכדי מרחב אדריכלי מקורי בתוך התנועה המודרנית של המאה ה-20, שאיכויותיו המובהקות ניכרות ברבים מהקיבוצים עד עצם היום הזה.

סמינר - The politics of architecture in Israel

70183 - אדר' שרון רוטברד, סמסטר ב', רביעי, 14:00-17:00, 4 נ"ז

סוג הוראה: פרונטאלי

*הסמינר יתקיים בשפה האנגלית

"The most significant aspect of Israeli architecture, at once most evident yet so well concealed, is its political dimension. In Israel, just like war, architecture is a continuation of politics through other means. Every act of architecture executed by Jews in Israel is in itself an act of Zionism, whether intentional or not. The political dimension of 'building the Land of Israel' is a fundamental, albeit often latent, component of every building in Israel, and the political facts it creates are often more dominant and conclusive than any stylistic, aesthetic, experiential or sensual impact they may have." (Sharon Rotbard, Wall and Tower, in Eyal Weizman and Rafi

Segal's censored catalogue "A Civilian Occupation: the Politics of Israeli Architecture", 2002, 2003).

"Are politics built into architecture?", wondered the New York Times' headlines in August 2002 after The Israeli Architects' Association had decided to censor an exhibition curated by Eyal Weizman and Rafi Segal, and to destroy the 5000 printed copies of the catalogue. "The association thinks the ideas in the catalog are not architecture.", said Uri Zerubavel, the then head of the Israeli architects association. The rest, as they say, is history.

More than twenty years after that debate about "A Civilian Occupation", this seminar aims to explore the minefield of architecture in Israel through places, cases, books and texts.

סמינר מגורים בין ישראל והולנד (מרוכז)

70126 - אדר' שרה גנזל

סוג הוראה: פרונטאלי +סיוורים

*מרבית שעות הקורס יתקיימו בשבוע מרוכז בהולנד מיד לאחר חג הפסח. תאריכים סופיים ימסרו בתחילת שנת הלימודים.

הסמינר מבוסס על מחקר שדה ויתקיים כולו במרחב האמיתי: בתל אביב, אמסטרדם, רוטרדם, ואיינדהובן. הלימוד ייצר מחקר השוואתי בין בלוקי ומבני מגורים בהולנד ובישראל. נעסוק בתרבות המגורים העירוניים, על הקשר ההדוק בין מאפייני יחידת המגורים לבין אפיון העיר, ונעלה את הנושאים המהותיים שעומדים בליבו של תכנון סביבות מגורים: הבית, יחסי השכנות, החיים העירוניים ומאפייני צורות מגורים עירוניות. הקורס הוא הזדמנות יוצאת דופן להכיר שפע של טיפולוגיות מגורים עירוניות, ולבחון באמצעותן את סוגיית הבנייה למגורים ואת תרבות המגורים, כביטוי של השכבות הרבות שמעצבות את הסביבה העירונית: תהליכי תכנון עירוניים; מאפייני גיאוגרפיה ונוף; תהליכים היסטוריים וגיאופוליטיים; מגמות חברתיות וכלכליות; מאפייני תרבות; אוטופיה ורוח הזמן.

סמינר קיץ - צרפת

70188 - אדר' שרון רוטברד

סוג הוראה: פרונטאלי

נסיעת לימודים בפריז ובפרובינציה. הנסיעה תעסוק בחוטים המקשרים שבין ארכיטקטורה, ארכיטקטורה מודרנית ובטון מזוין, מלחמה ופוליטיקה, עיר, מרחב ומעמד. מבחר גיבורות וגיבורים מההיסטוריה של פריז, וגם מפגשים עם חברות וחברים חיים, ילוו את הסמינר. *הסמינר יתקיים כ- 10 ימים בצרפת. תאריכים מדויקים ימסרו בתחילת השנה.

שנת השלמות

מעבדת מבוא לעיצוב אורבני

סמסטר א', יום רביעי, 14:00-17:00, 3 נ"ז
מרצה: אדר' אבנר אופק
סוג ההוראה: פרונטלית

מבוא לעיצוב אורבני

סמסטר ב', יום רביעי, 10:00-13:00, 3 נ"ז
מרצה: פרופ' אדר' אלס ורבקל
סוג ההוראה: פרונטלית

מבוא לאדריכלות מודרנית במאה ה-20

סמסטר א'+ב', יום ראשון, 4 נ"ז
מרצה: ד"ר מרטין הרשנזון
סוג ההוראה: מקוון ומוקלט

כלים מבוססי מסך 1

סמסטר א', יום רביעי, 17:30-19:00, 2 נ"ז
מרצה: יעודכן בהמשך
סוג ההוראה: היברידי

כלים מבוססי מסך 2

סמסטר ב', יום רביעי, 14:00-15:30, 2 נ"ז
מרצה: יעודכן בהמשך
סוג ההוראה: היברידי

*ההוראה המקוונת מועברת בפלטפורמת ZOOM.
יתכן ותידרשו להגיע לשיעורים פרונטליים- גם במהלך קורסים בהוראה מקוונת. הודעה על כך תישלח מראש.

*סדנת קיקאוף תתקיים ב-9-11.10.2023